РОЗДІЛ IV. МОДЕРНІЗАЦІЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

УДК 78:304.44:[78:7.071.5+37.03]–053.81

Jarosław Chaciński
Akademia Pomorska w Słupsku(Polska)

PROJEKT MUZYCZNEJ EDUKACJI MIĘDZYKULTUROWEJ JAKO FORMA KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA MŁODZIEŻY

The author presents conceptual points of his project of intercultural musical ducation aimed at familiarizing teenagers (aged about 14) of four music cultures (Polish, German, Ukrainian and Jewish), gives account of the results of therealization of the project as part of gymnasium's educational activities.

Key words: intercultural musical education, author's project, dialogue of cultures.

Autor niniejszej rozprawy zamierza zaprezentować podstawowe założenia własnego projektu muzycznej edukacji międzykulturowej zorientowanego na poznanie przez młodzież gimnazjalną (w wieku ok. 14 lat) czterech kultur muzycznych – polskiej, niemieckiej, ukraińskiej i żydowskiej, a następnie przedstawić koncepcję badań, jakie zostały przeprowadzone po realizacji tego programu oraz zarysować wstępne, oczekiwane jego wyniki, rozumiane tutaj jako zdiagnozowane osiągnięcia muzyczne i postawy do muzyki wraz z jej kulturowym, społeczno-historycznym kontekstem.

Założenia koncepcyjne, zarówno w sferze edukacyjnej, jak i badawczej, oparte zostały o europejskie doświadczenia w zakresie różnorodnych nurtów teoretyczno-praktycznych, definiowanych najczęściej pod wspólną nazwą «muzyczna edukacja międzykulturowa», oraz metod dydaktycznych, które mogą wnieść do tak sformułowanego kierunku istotny wkład.

Wybrane europejskie kierunki «muzycznej edukacji międzykulturowej» stanowiące teoretyczne przedzałożenia do własnego, autorskiego konceptu edukacyjno-badawczego.

Momentem rozpoczynającym intencjonalnie skonstruowany program muzycznej edukacji międzykulturowej jest najczęściej uruchomienie procesu kształtowania kompetencji wychowanków do rozumienia własnej kultury muzycznej, uświadomienie im zakorzenienia w niej, następnie zaś przygotowywanie uczniów do świadomego doświadczenia i przeżywania różnych dzieł artystycznych, w tym muzycznych wywodzących się z własnego narodu, grupy etnicznej. Do owego «własnego zakorzenienia» oprócz kultury danego kraju, dołączyć trzeba uniwersalny, europejski język muzyczny, który jest charakterystyczny dla tego kontynentu, a także wspólnotę kultur etnicznych oraz sakralnych. Tak uformowany profil międzykulturowo zorientowanej edukacji muzycznej ulegał w przeszłości przeobrażeniom, dążącymi do szerszego

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

uświadomienia sobie bogactwa różnorodności stylów, gatunków i kultur muzycznych w świecie. Doświadczenia w tym obszarze były zróżnicowane w zależności od historii i polityki społeczno-kulturalnej w danym kraju. W literaturze tej tematyki spotkamy jednak próby uogólnienia rozwoju edukacji muzycznej w perspektywie wielokulturowości. James Lynch, oraz Teresa M. Volk ukazują rozwój tych procesów w aspekcie historycznym, właściwym dla kultury anglosaskiej na przestrzeni dwudziestego wieku[1, s. 123].

Egzemplifikacją transpozycji teorii wielokulturowości na praktykę edukacyjno – muzyczną, w której dominowałyby liczne kultury muzyczne na świecie jest obszerne dzieło W. M. Andersona i P. S. Campbell *Multicultural Perspectives in Music Education* (Virginia 1996). Książka ta zbudowana jest w ten sposób, że w kolejnych jej rozdziałach uczeń zapoznaje się z muzyką poszczególnych kontynentów, zaś w opisie analityczno – informacyjmym dominuje język etnomuzykologiczny. Sumplementem do tej pracy są liczne scenariusze zajęć, które stanowią wartościową pomoc dydaktyczną dla nauczyciela wprowadzającego do procesu nauczania kolejne kultury muzyczne od geograficznie bliskich po kulturowo odległe.

W europejskiej dydaktyce muzyki także mamy do czynienia z podobnym myśleniem. Siegmund Helms, w jednej z pionierskich prac tego typu pt. «*Muzyka pozaeuropejska*, w: *Materiały dydaktyczne i metodyczne na zajęciach muzyki 2*–[2, s. 165](Wiesbaden 1974) postuluje, aby spotkania z wielokulturowością oprzeć na nauce „autentycznej pozaeuropejskiej muzyce – indyjskiej, azjatyckiej i afrykańskiej»[2, s. 165].

Etnomuzykologiczny kierunek koncepcji nauczania «kultur muzycznych świata». Wprowadzanie do programów edukacyjnych etnicznych kultur muzycznych świata była pierwotnym przejawem reakcji na rozwijaną już w założeniach edukacyjnych idee multikulturalizmu. Dydaktyka muzycznego folkloru w ramach programu szkolnego stanowiła odzwierciedlenie «rozwijanej w XIX i XX w. etnografię-etnologię»[3, s. 19]. Ten kierunek edukacyjny «ograniczał się do przedstawienia na zajęciach ‘egzotycznej’, tradycyjnej muzyki, np. indyjskiej, azjatyckiej i afrykańskiej oraz odnosił się do […] tendencji etnomuzykologicznych, zajmowania się prawie wyłącznie ‘autentyczną pozaeuropejską muzyką’»[4, s. 65].

Zapoznawanie uczniów z kulturami etnicznymi na zajęciach muzyki w szkole, realizowane było przy zastosowaniu metod dydaktycznych wzorowanych na naukowych metodach etnomuzykologicznych, które miały najczęściej profil analityczno-strukturalny. Celem dydaktycznym tak rozumianego procesu nauczania była zatem np. umiejętność przeprowadzenia analizy utworu muzycznego, wymienienie jego własności itp. Muzyczne wytwory ludowe (pieśni, tańce czy improwizacje) nie mogły być ponadto oderwane od kultury, z której się one wywodziły, a więc za istotne uważało się również i to, aby uczeń potrafił podać kilka informacji o położeniu geograficznym, danych demograficznych, względnie obyczajach, tradycjach, strojach w tej kulturze występujących. W takim

ujęciu koncepcyjnym muzyka nie funkcjonowała jako «sztuka dla sztuki», ale zawsze sytuowana była w jakimś kulturowym, etnologicznym kontekście. Nowsze orientacje etnologicznego kierunku nauczania muzyki wielokulturowej postulują odejście od tradycji analizowania utworów przez wyłanianie jej struktur formalno-dźwiękowych, a kierują uwagą na praktykę wykonawczą[5].

Wreszcie powstawały nurty «kulturowo-humanistyczne» stawiające sobie cele pogłębionego rozumienia nie tylko muzyki, ale i kultury, z której się ona wywodzi. Tym samym zrównoważono wagę strukturalizmu analitycznego w tym procesie, a więc skoncentrowano się nie tylko na kompetencjach uczenia się rozpoznawania np. skal modalnych, stosowanych przez różne grupy etniczne. Starano wpoić się w uczniach szacunek do kultur ludowych poprzez ukazanie bogactwa ich tradycji, ale także piękna liryzmu i baśniowości, czy wreszcie socjalno-kulturowego położenia różnych grup etnicznych, ich trudu codziennego bytowania[6].

Muzyka jako medium zbliżania się do obcej kultury poprzez rodzimy, europejski potencjał poznawczy. Skonstruowanie podstaw «muzycznego wychowania międzykulturowego» i zbadanie jego wyników dydaktycznych wiąże się bez wątpienia z poznawczą perspektywą pedagogiki porównawczej. Jedna z pierwszych, niemieckich koncepcji tej dyscypliny, jaka została sformułowana przez Irmgard Merkt w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, postulowała poszukiwanie tzw. «punktów stycznych»[7, s. 155-162] pomiędzy własną a obcą kulturą muzyczną. W tym podejściu zaakcentowano fakt, że edukacja muzyczna, która powinna opierać się na wielu aktywnościach, może włączyć «obcą» muzykę jako pewien punkt wyjścia dla realizacji własnych celów ogólnowychowawczych. Jeszcze jednym założeniem nowego podejścia do tej problematyki był zamysł konfrontacji tego, co jest specyficzne dla «egzotycznej kultury» z tym, co «własne i rodzime»[8, s. 141-151]. Autorka tej koncepcji I. Merkt uważała, że nie chodzi o to, aby wyuczać się wiernego brzmienia utworu instrumentalnego czy pieśni w jej rodzimym, często bardzo skomplikowanym dla nas Europejczyków języku, lecz należy się zbliżyć do tych nieznanych w naszej kulturze fenomenów artystycznych dysponując własnym potencjałem poznawczym i możliwościami percepcji. Ta deklaracja pedagogiczna stanowi w pewnym sensie zanegowanie postaw «folklorystów», którzy sądzą iż ważny jest autentyzm sztuki, a percepcję naszą trzeba odpowiednio do niej ćwiczyć, a tym samym upodobnić ją w strukturach do poziomu reprezentanta kultury, z jakiej sztuka ta się wywodzi.

Silna akcentacja własnej kultury w poznawaniu obcych kultur muzycznych jest w gruncie rzeczy nieunikniona, wnosi walor wzajemnego poznania poprzez dialog. «To, co własne widziane jest z perspektywy reprezentanta innej kultury»[9].Uświadamiając sobie to odwrócenie pozycji obserwatora, uruchamiamy mechanizmy kreatywności, albo przynajmniej uzupełniającego procesu rozumienia rozmaitych przejawów kultury muzycznej, która zawsze powstaje na jakimś pograniczu z większym lub mniejszym udziałem tego, co własne oraz tego, co obce.

D. Barth charakteryzuje ten stan rzeczy jako osadzenie jednostki w

«europejskim dziedzictwie kulturowym», a więc silnej identyfikacji z dziełami wybitnych kompozytorów i kulturą w historycznym procesie rozwoju tworzącą dla nich kontekst. Edukacja muzyczna stanowi więc orientację kształtowania w wychowanku kompetencji do rozumienia i estetycznego przeżywania tych dzieł, a sposobem na ich wyjaśnienie będzie korzystanie z naukowego warsztatu «historii muzyki jako historii stylów muzycznych»[10]. Pogląd ten ma również oparcie w polskiej tradycji wychowania muzycznego, która odwołuje się do treści dydaktycznych przedmiotu «muzyka». Eksponują one europejską spuściznę kompozytorską jako wartość wychowawczą i naturalne odniesienie dla rozwoju młodego człowieka przygotowującego się do kontaktu ze sztuką wysoką[10].

Za**łoż**enia w**ł**asnego projektu edukacyjno – badawczego «*Muzyka jako przestrze**ń** dialogu w edukacji mi**ę**dzykulturowej w **ś**wietle bada**ń** nad m**ł**odzie**żą** szkoln**ą** w Polsce, Niemczech i na Ukrainie»*

Problematyka badawcza:

Ujęte w tytule projektu oba obszary badawcze: dialog i edukacja międzykulturowa oraz dzieło artystyczne, egzemplifikowane poprzez utwory muzyczne stanowią ściśle skorelowaną przestrzeń. W ramach koncepcji badawczej stawiamy następujące grupy problemów:

I. Problemy dotyczące osiągnięć (wiedza i umiejętności muzyczne) uczniów po ukończeniu edukacyjnego programu «Muzyka czterech kultur: polskiej, niemieckiej, ukraińskiej i żydowskiej».

1. Jaki jest poziom osiągnięć w grupach eksperymentalnych realizujących program w poszczególnych krajach: Polsce, Niemczech, Ukrainie?

2. Jak kształtuje się struktura osiągnięć w relacji:

a) muzyka własnego kręgu kulturowego – muzyka innych kultur w całości i muzyki poszczególnych innych kultur,

b) muzyki innych kultur względem siebie.

3. Jak kształtuje się profil tych osiągnięć w poszczególnych krajach (najwyższe osiągnięcia w poszczególnych blokach programowych):

a) hymny narodowe,
b) muzyka etniczna,
c) muzyka etniczna stylizowana,
d) muzyka sakralna,
e) dzieło artystyczne o wyraźnym kontekście kulturowo-historycznym?

II. Problemy dotyczące postaw do muzyki własnej oraz innych kultur i jej kulturowego kontekstu po ukończeniu edukacyjnego programu «Muzyka czterech kultur: polskiej, niemieckiej, ukraińskiej i żydowskiej».

1. Jak zmienia się postawa do muzyki własnej oraz innych kultur i jej kulturowego kontekstu po ukończeniu edukacyjnego programu w poszczególnych krajach?

2. Jak zmienia się postawa w stosunku do własnej i innej kultury muzycznej?

3. Jak kształtuje się profil tej postawy w następujących obszarach:
a. hymny narodowe,
b. muzyka etniczna,
c. muzyka etniczna stylizowana,
d. muzyka sakralna,
e. dzieło artystyczne o wyraźnym kontekście kulturowo-historycznym?

III. Problemy dotyczące uwarunkowań osiągnięć muzycznych i postaw do kultur muzycznych?

1. Jakie wybrane elementy mogą mieć istotny wpływ na poziom osiagnięć i strukturę postawy?

a) a) tożsamość etniczna i narodowa,
b) b) program edukacji muzycznej realizowany w szkole i poza szkołą,
c) c) zakres treści nauczania dotyczących muzyki własnej oraz innych kultur muzycznych ze szczególnym uwzględnieniem muzyki polskiej, ukraińskiej, niemieckiej i żydowskiej,
d) d) rodzinne i środowiskowe tradycje muzyczne,
e) e) deklarowana postawa wobec własnej i innej kultury.

Oczekiwane efekty końcowe:

W zaplanowanym projekcie badawczym kluczowe znaczenie ma kilka kategorii rozumianych jako ukształtowane drogą edukacji (eksperymentalny program muzycznej edukacji międzykulturowej) predyspozycje ucznia. Zakładamy jakościową zmianę efektów edukacyjnych w następujących zakresach:

– zmiana postawy międzykulturowej,
– ukształtowanie postawy etyczno-moralnej, które opierają się na uniwersalnych wartościach humanistycznych, w relacjach z Innym,
– podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności o innych kulturach i dziedzinach artystycznych, ze szczególnym wyeksponowaniem muzyki,
– rozszerzenie tożsamości estetycznej w kontekście sztuki innych kultur,
– osiągnięcie założonych celów następujących dziedzin poprzez realizację rozszerzonego szkolnego programu nauczania z wykorzystaniem dzieła artystycznego (utwór muzyczny):

a) wychowanie antyrasistowskie (przeciwdziałanie aktom nienawiści na tle rasowym),
b) wychowanie dla pokoju (program uświadomienia pokoju jako jednej z najwyższych wartości uniwersalnych),
c) pedagogika konfliktu (kształtowanie kompetencji negocjacji),
d) pedagogika spotkania (uczenie się innej kultury drogą bezpośrednich kontaktów, umiejętności konstruowania koncepcji, struktury, sensu i idei spotkań)[11, s. 48],
e) wychowanie do empatii - kształcenie kompetencji wczuwania się w sytuacje człowieka innej kultury, często naznaczonej trudnym losem przedstawicieli mniejszości narodowej lub sąsiednich narodów, ich stygmatyzacją i marginalizacją),

f) wychowanie do solidarności - kształtowanie postawy wyrażającej się gotowością do angażowania się na rzecz pomocy ludziom i grupom społecznym (przedstawicielom mniejszości narodowych i innych narodów) potrzebujących pomocy,

g) wychowanie do kulturowego respektu - uznanie kulturowej różnorodności i szanowanie wartości innych kultur,

h) wychowanie do pamięci kulturowej – pamięć o ofiarach konfliktów, wojen, holokaustu[12, s. 43].

Oprócz podstawowych celów podjętych badań, efektem końcowym opracowania zgromadzonego materiału naukowego będzie:

– opracowanie modelu muzycznej edukacji wielo- i międzykulturowej w realizacji szkolnego przedmiotu muzyka oraz zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych,

– stworzenie naukowych podstaw muzycznej i edukacji wielo- i międzykulturowej,

– opracowanie standardów muzycznych osiągnięć uczniowskich związanych z edukacją wielo- i międzykulturową.

– uporządkowanie systemu pojęciowego w obrębie muzycznej edukacji wielo- i międzykulturowej.

Projekt badawczy ma w ostatecznej konkluzji wnieść istotny wkład w kształtowanie się tzw. «Polskiej perspektywy artystycznej edukacji międzykulturowej», w której muzyka mogłaby odgrywać wiodącą rolę.

Metodyka badawcza:

Przedmiotem badań jest poznanie możliwości realizacji założeń edukacji wielo- i międzykulturowej (w tym kompetencji do prowadzenia dialogu międzykulturowego) w powszechnej edukacji muzycznej, z wykorzystaniem dydaktycznych treści wielokulturowych w przedmiocie «muzyka» w szkole. Zamierza się również dokonać ewaluacji osiągnięć dydaktycznych uczniów gimnazjum w zakresie muzycznych treści wielokulturowych

Zakłada się, że subdyscyplina edukacji międzykulturowej jaką jest *muzyczna edukacja wielo- i międzykulturowa* wyróżnia się spośród innych subdyscyplin możliwością silnego oddziaływania na tożsamość kulturową młodego człowieka.

Badania podstawowe dotyczą diagnozy osiągnięć muzycznych uczniów szkół (gimnazjum w Polsce, Średniej Ogólnokształcącej Szkoły na Ukrainie oraz Realschule w Niemczech) z zakresu szeroko rozumianych treści wielokulturowych oraz poznania zmian postaw międzykulturowych tej młodzieży.

Plan i przebieg badań

Zgromadzenie przesłanek teoretycznych i empirycznych służy rozwiązaniu problemów naukowych względnie sprawdzeniu hipotez roboczych. Przyjmuje się następujący, ogólny plan badań:

– analiza literatury przedmiotu,

– analiza programów nauczania przedmiotu muzyka oraz treści

dydaktycznych – części podręczników szkolnych dotyczących edukacji wielo- i międzykulturowej,

– skonstruowanie narzędzi do wybranych technik badawczych – test osiągnięć, skala postaw, obserwacja procesu dydaktycznego,

– przeprowadzenie badań empirycznych i dokonanie analizy ich wyników na:

a) badawczej próbie pilotażowej (badania wstępne),

b) badawczej próbie statystycznie reprezentatywnej pozwalającej na sformułowanie wniosków o charakterze uogólniającym.

Przesłanki teoretyczne: Punktem wyjścia jest analiza znanych koncepcji międzykulturowo zorientowanej edukacji muzycznej (R. C. Boehle, M. Kruse, I. Merkt, W.M. Stroh i. in.) lub analiza (w przypadku braku w danym kraju zintegrowanej koncepcji metodycznej) treści dydaktyczno-wychowawczych programu nauczania muzyki w szkole, odnoszących się do tzw. wielokulturowości muzycznej (np. polska pluralistyczna koncepcja wychowania muzycznego – M. Przychodzińska). Jako koncepcja ogólnopedagogiczna zastosowanie może znaleźć tutaj – pedagogika spotkania i konfliktu (wybór krajów do eksperymentu sugeruje określone napięcie związane głównie z wydarzeniami wspólnej historii, jej refleksji i twórczego wykorzystania).

Do badań dobrano następującą próbę badawczą:

a) młodzież szkolna uczęszczająca na zajęcia przedmiotu muzyka,

b) młodzież szkolna uczęszczająca na muzyczne zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne,

c) nauczyciele muzyki i instruktorzy muzyczni,

d) uczestnicy wydarzeń muzycznych (koncerty, festiwale itp.) związanych z szerzej rozumianą edukacją międzykulturową, członkowie zespołów muzycznych,

W tej koncepcji badawczej zastosowanie znajduje procedura quasi-eksperymentalna polegająca na wdrożeniu programu nauczania muzyki (cykl lekcji o innej kulturze muzycznej) w następujących szkołach:

– Polska – Gimnazjum w Słupsku oraz Szkoła Spotkań Polsko Niemieckich w Warszawie,

– Ukraina – Середня загальноосвітня школа – (Sumy i Winnica),

– Gymnasium – Niemcy (Verden bei Bremen).

Ogółem populacja ok. 500 uczniów (grupy eksperymentalne i kontrolne).

Osiągnięcia wybranych do eksperymentu grup uczniowskich zostaną skonfrontowane z osiągnięciami grup kontrolnych, w których nie będzie wdrażany program eksperymentalny.

Faza zakończenia procedury eksperymentalnej będzie przeprowadzona pomiarem postawy międzykulturowej, mierzonej skalą, oraz pomiarem osiągnięć uczniów mierzonych testem dydaktycznym.

W zakres treści nauczania objętych eksperymentem (około 18 lekcji) ujęta została muzyka polska, ukraińska, niemiecka i żydowska w następujących stylach:

ABBYY PDF Transformer 2.0 Click here to buy www.ABBYY.com

– muzyka etniczna i jej artystyczna stylizacja, sakralna, klasyczna, hymny narodowe.

Podczas przeprowadzania eksperymentu podstawowe znaczenie mają dwie główne aktywności muzyczne: słuchanie muzyki oraz śpiew.

Wprowadzenie do scenariusza lekcji odpowiednio dobranych utworów ma na celu:

– rozszerzenie tożsamości muzyczno - estetycznej,

– wywołanie refleksji historyczno – kulturowej o własnym i bliskich geograficznie narodach,

– uwrażliwienie na tożsamość i różnicę estetyczno-kulturową,

– kształtowanie kompetencji prowadzenia dialogu międzykulturowego z wykorzystaniem symbolicznego medium muzyki (elementy interakcjonizmu symbolicznego)

– wychowanie etyczno – moralne z uwypukleniem humanistycznego przesłania dzieła artystycznego własnej i innych kultur.

Metodą dydaktyczną zastosowaną w eksperymencie jest uprzystępnienie dzieła muzycznego w podejściu: analityczno – racjonalnym, emocjonalno – estetycznym oraz hermeneutyczno – rozumiejącym.

Test wielokulturowych osiągnięć muzycznych korzystać powinien z doświadczeń diagnostyki edukacyjnej, w szczególności pomiaru sprawdzającego (B. Niemierko).

Wynik eksperymentu dydaktycznego powinien być podstawą do podjęcia się badań:

– ilościowych (standaryzowanych) – skala postaw międzykulturowych (np. mierzona skalą Likerta)

– jakościowych – analiza semantycznych ujęć swobodnych lub kierowanych wywiadów z uczniami. Kontekstowe odniesienie konstruowania modelu badawczego stanowi tutaj – metoda «interpretacji dydaktycznej» (C.H. Ehrenforth, Ch. Richter).

LITERATURE

1. J. Lynch, Multicultural Education in a Global Society. London and New York 1989. s 14. oraz T. M. Volk, Music, Education, and Multiculturalism. Foundations and Principles. New York, Oxford 1998, 123 s.

2. A. Eckstaedt, Rosyjskie disco, bałkańskie groove, klezmerstwo. Przyczynki do międzykulturowej pedagogiki muzycznej pomiędzy Wschodem i Zachodem. W: pod red J. Chacińskiego, Międzykulturowe konteksty edukacji muzycznej. Słupsk 2005, 165 s.

3. M. Przychodzińska, Edukacja muzyczna dziś. Idee – pytania – niepokoje. W: Edukacja muzyczna, vol. 1 nr 1. Lipiec/Grudzień 2005. s.19.

4. A. Eckstaedt, Rosyjskie disco, bałkańskie groove, klezmerstwo. Przyczynki do międzykulturowej pedagogiki muzycznej pomiędzy Wschodem i Zachodem. Pod red J. Chacińskiego Międzykulturowe konteksty edukacji muzycznej. Słupsk 2005, 165 s.

5. Dorothee Barth, Kulturgeschichten. Same old stories oder ein Fortsetzungsroman mit offenem Ende? W: Musik&Bildung. Multikultureller Musikunterricht, 6/00-01, S. 3.

6. Szerzej na ten temat w: Z. Stoljar A yiddische Doyne – Jüdische Volksmusik in Osteuropa. Lieder und Melodien. Wien 2000.

7. Szerzej na ten temat: D. Klebe, Kultura muzyczna młodzieży imigranckiej pochodzenia tureckiego w Niemczech w przestrzeni napięcia pomiędzy religią a antyrasizmem – koncepcje międzykulturowej edukacji muzycznej. w: Pokój jako przedmiot międzykulturowej edukacji artystycznej. Słupsk 2007. s. 155–162.

8. I. Merkt, Das Eigene und das Fremde. Zur Entwicklung interkultureller Musikerziehung. W: R. C. Böhle (red.), Möglichkeiten der Interkulturellen Ästhetischen Erziehung in Theorie und Praxis. Frankfurt 1993. s. 141–151.

9. Dorothee Barth, Kulturgeschichten. Same old stories oder ein Fortsetzungsroman mit offenem Ende? W: Musik&Bildung. Multikultureller Musikunterricht, 6/00-01, S. 2.

10. Por. M. Przychodzińska, Edukacja muzyczna dziś. Idee – pytania – niepokoje, oraz B. Smoleńska-Zielińska, Relatywność czy trwałość wartości sztuki w edukacji muzycznej. W: Edukacja muzyczna. Vol. 1. Nr 1. Lipiec/Grudzień 2005.

11. Wg G. Auernheimer, Leitmotive interkultureller Bildung, W: Interkulturalität als Gegenstand der Musikpädagogik, (red.) N. Schläbitz, Essen 2007. s. 48.

РЕЗЮМЕ

Я. Хачінський. Проект міжкультурної музичної едукації як форма освічування та виховання молоді

У статті презентовано концептуальні положення авторського проекту міжкультурної музичної едукації, орієнтованого на пізнання підлітками (вік близько 14 років) чотирьох музичних культур (польської, німецької, української та єврейської), подано результати реалізації цього проекту в навчально-виховному процесі гімназій.

***Ключові слова**: міжкультурна музична едукації, авторський проект, діалог культур*

РЕЗЮМЕ

Я. Хачинский. Проект межкультурного музыкального образования как форма обучения и воспитания молодежи.

В статье презентованы концептуальные положения авторского проекта межкультурного музыкального образования, ориентированного на познание подростками (возраст около 14 лет) четырех музыкальных культур (польской, немецкой, украинской и еврейской), представлены результаты реализации этого проекта в учебно-воспитательном процессе гимназий.

***Ключевые слова**: межкультурное музыкальное образование, авторский проект, диалог культур.*

УДК 7.071.5:331.101.3:792.8

Ван Файн

Інститут музики Шганьдунського політехнічного університету
(Китай)

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

У статтірозкриваються перспективи розвитку художньої творчості засобами хореографії. Обґрунтована сутність мотивації до хореографічної діяльності та творчості. Визначаються фактори, що ефективно підвищують мотивацію до художньо-творчого процесу в мистецтві танцю.

***Ключові слова**: хореографічна мотивація, хореографічна творчість, танцювальні рухи.*